

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÁNDER EDE
SZEMLÉJE

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VI., Gróf Zichy Jenő ucca 43.
Telefon: Aut. 271—35.

Előfizetési ára: Egész évre 20 P.
Piramis papíron 30 P.
Postatakpt. csekksz. sz. 16760.

Vádolom önmagamat . . .

Irta: Dr. Klár Zoltán.

Öszülő hajam dacára, évszámaimra való tekintettel azonosnak érzem magamat azzal a hithű zsidó ifjúsággal, amelynek legszebb évei a háboruban, forradalmakban és a numerus clausus bélyegét magán viselő több, mint évtizedes rendszer alatt multak el. Ennek a *fiatalságnak* követeltem: *fiatal papot*, a „Szombat“-ban irt cikkeimmal. Ennek a lelki vezető nélkül nélkülöző ifjúságnak élére hivatam: *Hevesi Ferenc*-et. Amikor refrénszerűen követeltem, hogy *Hevesi Ferencet pedig Pestre kell hozni*.

Uj lüktetést hittem általa hitünkbe hozni. *Uj hangot*, a hangtalan sirámokba. *Uj harceszközt*, a rozsdás fegyvertárba. *Lendületet, színt, erőt*, a tespedésbe. *Egy megértő papot*, aki szószólója minden kivánságnak. Papot, kinek hangja keményen pattog, ha a *megnemértést* korholja és szeliden szól, ha a *megbékélést* hozza. — *Extra in intra muros*.

Ugy hittem, hogy a személy szerint is jól választottam. Hiszen *fiatal, erős és nagyon tehetséges*. Az öregek is akarták. Sokszor ellanszirozták már felhozatalának szükségességét, azonban a kétségkívül félreértésekre alkalmat adó családi nexusok miatt *nem sikerült*.

Az én állásfoglalásomnak azonban tisztán *elvi* alapja volt. *Kellett, hogy eredményre vezessen*.

És *Hevesi Ferenc* Pestre jött.

Programmot is adott. Egyetlen pontban: a *zsidó ifjúság*.

Soha papnak *ilyen könnyű helyzete* nem volt. Az előlegezett bizalom megnyilatkozásának szóvirágait pazar kézzel szórták, *felülről és alulról*, lábai elé. — Térdig gázolhatott bennök.

Mi pedig vártuk a beigért program teljesítését. A felfokozott remények megvalósítását. Az új idők, új emberének, új hangját. Vártuk, vártuk . . .

De Hevesi Ferenc nem jött.

Észvesztő bizonytalanságban hiába tévelyeg a magyar zsidó ifjuság uttalan utakon, nem fogja meg Hevesi Ferenc a kezét, hogy egy kis tisztásra vezesse. Marcangoló gondjai között, ha redős homlokát hidegveríték gyöngyözi, nem jön Hevesi Ferenc irt adni.

S míg Bangha páter döbbenetes erejű prédikációja halatszik a rádióban, — Hevesi Ferenc bibliakritikáról cseveg. Mikor pedig a városmajori plébános konciliáns hangon közli a zsidótérités fokozásának szükségességét és módjait, — halk hangon kérdezzük: hol vagy Hevesi Ferenc?

Elismerem: egy testtel nem lehet mindenütt jelen lenni. Hevesi Ferenc tiszteletreméltó buzgalommal szorgoskodik a zsidó életnek olyan határállomásainál, ahová papot szoktak hívni. Így az esküvőknél és a temetéseknél stb. Nagy népszerűségének eredményeként oly sok helyre követelik őt, hogy például az esküvőknél többször vett részt, mint édesatyja, vagy Fischer Gyula dr. Bizonyos, hogy feladatát e téren kitűnően teljesíti.

Ez mind rendjén lenne, ha nem éppen Hevesi Ferencről volna szó.

Hevesi Ferenc rendkívüli feladatra vállalkozott. Ezzel az emberfeletti munkakörrel szerfelett nehéz megbirkózni még olyan nagyon szivügy az, amiről ilyen könnyen le lehetett De nem lehet és nem szabad az erőt elaprózni.

Bizony elvártuk volna, hogy Hevesi Ferenc, programjához hiven, mélységes tiltakozással háritson el magától minden olyan megbízatást, amely akadályozza és hátráltatja őt egyetlen feladatának elvégzésében: a magyar zsidó ifjuság gondjainak viselésében.

Ő pedig erre és csakis erre vállalkozott.

Mert erre és csakis erre hívtuk őt meg Pestre.

Méla rezignációval állapítjuk most meg, hogy nem lehet olyan nagyon szivügy az, amiről ilyen könnyen le lehetett mondani. Ide tehát Hevesi Ferenc nem térhet vissza.

Az ifjuság gondozása azonban olyan feladat, amelyet most már halogatni nem lehet. Hihetetlen felelősséget vállal magára mindenki, aki ezt a tizenkettedik órában nem látja be.

Kérő szóval fordulok tehát most mindenkihez, akiket illett és akiknek intézkedési jogkörük van:

Jöjjenek, siessenek. rohanjanak összeterelni azt a riadtan néző, szerte-széjjel törekvő nyáját, amelyet ma még magyar zsidó ifjuságnak nevezünk. Vigyázzanak, mert késő lesz.

Dobbanjon meg a szivük ezért hevesen.

Nem „hevesiesen“.

Megfelel-e az IMIT hivatásának?

Irtta: **Sós Endre.**

Az IMIT a magyar zsidóság egyik legfontosabb és leghatásosabb szerve lehetne, ha — az lenne, aminek lennie kellene. Ezt most már mindnyájan érezzük — IMIT-isták és IMIT-ellenesek — annak a nagy viharnek a nyomán, amelyet az IMIT bajairól irt cikkem okozott.

Lehet, hogy a Szombatnak igaza van és túlhevés voltam egyik, vagy másik urral szemben, lehet, hogy túlbecsültem Szemere Samu szerepét, de — semmit meg nem bántam, semmit vissza nem vonok. Ugy érzem: itt volt a végső időpont arra, hogy az IMIT bajairól ankétet rendezzünk. Ez az ankét természetesen ne legyen személyek összeütközése, hanem legyen elvek diadala.

Az IMIT — zsidó akadémia. Szemere Samu szerint. Ez is álláspont. Az akadémiáknak is van komoly hivatásuk. De csak ott, ahol egyéb irodalomterjesztő, tudományszétszóró szervek is üzemben vannak.

Wells mondta: „Ha a szappankereskedők csak annyit tettek volna a szappan terjesztése érdekében, amennyit a tudományos akadémiák tettek a tudomány népszerűsítése érdekében, akkor az emberiség ma sem tudna mosakodni.“

Én ezt a mondást így variálom: „Ha a zsidóság minden szerve annyi munkát végzett volna a felekezetéért, amennyit az IMIT végzett a felekezetünkért, akkor ma nem volnának zsidók.“

Az IMIT — a zsidóság egyetlen életerős, komoly kulturális egyesülete. Az OMIKE csőd szélén áll. Más nincsen. Ilyen körülmények között — uraim, az Isten szerelmére! — ne játsszunk akadémiát.

Legyen az IMIT a zsidó műveltség végvára! A zsidó gondolat fóruma! A zsidó gondolatot pedig elsősorban a szépirodalom terjesztheti a közönség széles rétegei között! Legyen tehát az IMIT a zsidó írók kifutási területe és menedéke, ahol felolvashatják felekezetük tárgyait felölelő műveiket! Ha az IMIT meghívja majd a zsidó írókat, néhány éven belül lesz magyar-zsidó irodalom.

Ugy hallom: Szemere Samu azt a kijelentést tette, hogy szívesen lát minden zsidó tehetséget, de senkisémet jelentkezik.

Az álláspont igen kényelmes. De az IMIT feladata az, hogy ne várja, hanem előszedje a zsidó írókat.

Ugy tudom: Szemere Samu azt is mondotta, hogy alig van zsidó író.

Erre a kijelentésre itt felelek — névsorral. Közreadom a magyar-zsidó írók egy részének névsorát. Ezt a névsort egyébként átadtam Wertheimer Adolfnak, az IMIT elnökének is.

Ime, a zsidó irók:

Földi Mihály, Feleky Géza, Lengyel Menyhért, Emőd Tamás, Molnár Jenő, Somlyó Zoltán, Várnai Zseni, Földes Imre, Mohácsi Jenő, Palágyi Lajos, Faragó Sándor, Németh Andor, Berkes Imre, Boross Elemér, Lakatos László, Bródy Lili, Halász Imre, Bálint György, Simán Erzsébet, Takács Erzsébet.

Ugye, szép névsor? Ha *Szemere Samu*, aki mégis csak Kant-kutató, elvont filozófus, nem ismerné mindegyiket, hát bemutatom őket. *Bródy Lili* legutóbbi regényével egy csapásra megszerezte a nők kegyét. Hogy tudna a zsidó nőkre hatni, ha sikerülne megnyerni a zsidó problémák iránt érdeklődését! *Berkes Imre* az Otthon Kör regénypályázatának nyertese. *Faragó Sándor* és *Halász Imre* sikeres szinpadi szerzők. Mennyi tehetség! Mennyi erő! Mit lehetne ezeknek a segítségével művelni a zsidóság számára! Mennyivel többet, mint nyugalmazott tábornokok és hitközségi ügyészek segítségével!

Ezeknek a zsidó íróknak lenne témájuk az évkönyv számára is. Nem kellene kétes értékű műveket ismertetni.

Szemere Samu nem szépíró. Tehát nem önérdékből teszi azt, amit tesz. Téves felfogásból. Vagy nemismerésből. Ezen könnyű lenne segíteni. Felkérem itt az IMIT felolvasóbizottságának elnökét, hogy vegyen maga mellé egy irodalmi titkárt. *Hevesi Ferenc* bizonyára megosztaná a munkakört egy másik titkárral. Sőt, örülne ennek a másik titkárnak. Mert — nem titok — *Hevesi Ferenc* sem látja százszázalékosan helyesnek az IMIT működését. Bizom abban, hogy *Wertheimer Adolf* bölcsessége megteremti majd azt a középutat, amelyen összetalálkozhatom *Szemere Samuval*. Bizom abban, hogy *Szemere Samu* is belátja, hogy — lehet még mást is csinálni az IMIT-tel.

Ezt a másmilyen munkát csak *Szemere Samuval* együtt lehet megcsinálni. *Szemere Samu* épp olyan nélkülözhetetlen az IMIT számára, mint *Wertheimer, Vészi*, vagy *Kóbor*.

Kérem *Szemere Samut*, ne felejtse el, hogy néha okos emberek is tévednek. Kérem *Szemere Samut*, ne lásson bennem bolsevistát, mint ahogy kijelentette többek előtt. *A fiatalságomat is hagyja békén*. Örüljön, hogy van még zsidó fiatalember, aki törődik az IMIT-tel. És, akinek fáj, hogy a többi ifjak **nem törődnek vele**.

Fogjunk kezét! Miért megyünk külön utakon, mikor egyet akarunk? *Szemere Samu*, várom férfias kézszorítását!

A DIAKSEGITŐ BIZOTTSÁG
 UJ ELNÖKE. A Diáksegítő Bizottság új elnökéül Stern Samu és báró Kohner Willy, Schlesinger János előljárót nevezték ki. Az új elnök, akit Hevesi Simon főrabbi

ünnepélyesen fog beiktatni tisztségébe, a fővárosi zsidó közélet népszerű alakja, aki mint a Pesti Izr. Hitközség pénzügyi osztályának al-elnöke végzett nagyon agilis és érdemes munkát

A Chevra Kadisa rendkívüli közgyűlése

Október 11-én, vasárnap délelőtt tartotta a Chevra Kadisa rendkívüli közgyűlését, melynek egyik legfontosabb tárgya a tagdíjak emelése volt. Talán ennek tulajdonítható, hogy a képviselőtestületi tagok a közgyűlésen olyan feltűnő nagy számban jelentek meg. Meg kell állapítanunk, hogy a közgyűlés előtti hangulat nem nagyon kedvezett a tagdíjemelésnek. A tagok, akik csoportokba verődve tárgyalták a közgyűlés programját, éppenséggel nem elragadtatva beszélték arról, hogy a Chevra Teleszky példáját követve, szintén emel. Nem adót ugyan, de tagdíjat, ami azonban végeredményben egyre megy. A hangulatról határozottan arra lehetett következtetni, hogy szenvedélyes ellenzéki beszédek fognak elhangzani. Azután megkezdődött a közgyűlés, de a demonstráció elmaradt. Egyedül Vámos Henrik szólalt fel, aki kifejtette, hogy a mai viszonyok között tagdíjemelésre nem szabad gondolni. E felszólalástól eltekintve, az előljáróság javaslatait simán, egyhangulag, sőt, egyhangu lelkesedéssel fogadta el a közgyűlés, amit feltétlenül a Chevra Kadisa bölcs vezetőségének kell betudnunk.

A közgyűlést Krámer Miksa elnökhelyettes nyitotta meg, aki a rendkívüli időkkel indokolta meg azt, hogy ez a közgyűlés az alapszabályok módosításával, a Chevra Kadisa bevételeinek fokozására törekszik. A napról-napra növekvő nyomor új feladatok elé állítja a Chevrát, de ugyanakkor egyre nehezebb az ezen feladatok elvégzé-

sére szolgáló anyagi eszközök előteremtése.

— Azt a tanácsot adták nekem — mondotta — hogy a Chevra építsen le. Kérdem, hol építsünk le, a Szeretetházban talán, ahol gyógyíthatatlan betegek fekszenek, a Felnőtt Vakok Otthonában, ahol 20 vak és 85 beteg fekszik, a Menedékházban, vagy az Aggok Házában, vagy a temetőben? A Chevra semmiképpen sem építhet le! De nivója megtartását célozzák az alapszabályokon eszközendő módosítások, amelyek révén a bevételek emelkedése érhető el.

Az elnök beszéde után Endrei Henrik dr. igazgató terjesztette elő az alapszabályok tervbe vett módosításait, melyek alapján a közgyűlés egyhangulag kimondotta, hogy a Chevra tagok özvegyei tagsági jogosultságukat megtarthatják, ha tagsági kötelezettségeiket továbbra is teljesítik. Elhatározta még a közgyűlés, hogy az előljáróságot, a választmányt és képviselőtestületet ezentúl öt évenként választják. A közgyűlés egyhangulag felhatalmazta még az előljáróságot, hogy a jövő évi tagsági díjat szükség esetén 24 pengőben állapítsa meg.

Utána Endrei Henrik dr. igazgató terjesztette elő a hitközség és a Chevra között létrejött, hat évre szóló megállapodást, mely szerint a Chevra az Izraelita kórház és a Bródy kórház fenntartásához, továbbá a konduktusok megváltásáért az első évben 200.000, a következő években 175.000 pengőt fizet a hitközség pénztárába.

Ezután Stern Samu hitközségi elnök mondott mélyen szántó, nagy hatású beszédet. Először a napi-rendhez szólt hozzá és hangsúlyozta, hogy az alapszabálymódosításra kétségtelenül szükség volt, mert nemcsak az intézményeknek kell alkalmazkodni az alapszabályokhoz, hanem az alapszabályoknak is a gazdasági viszonyokhoz, amelyek ma nemcsak súlyosabbak, de egyenesen katasztrófálisaknak nevezhetők. Majd a Chevra nagy emberbaráti tevékenységét méltatta s rámutatott arra az ideális testvéri viszonyra, melyben a hitközség

és a Chevra közösen iparkodnak enyhíteni a nyomort és a szenvedést. Beszélte az inflációs idők terjeszkedési és alkotási lázáról, mely a hitközséget sem hagyta érintetlenül, s amelynek súlyos terhei most mutatkoznak meg csak igazán. Mások hálát, köszönetet és tapsokat kaptak az alkotásokért, nekünk azonban, — mondotta — akik a leépítés kényszerű és fájdalmas műveletét hajtjuk végre, a népszerűtlenséget kell ezért elviselnünk. De viseljük a felelősséget és a népszerűtlenséget, csak azért, hogy mentjük, ami menthető s ez csak egy módon érhető el: ha nem adunk ki többet, mint amennyit bevételezhetünk.

Ezután az összefogás szükségét hangoztatta az elnök, majd azokat ostorozta, akik a mai súlyos gazdasági helyzetet ürügyül használják fel arra, hogy ne hozzanak áldozatot, noha erre módjuk volna. Pedig minden áldozatot meg kell hozni, mert nem szabad eltűnnünk, hogy ebben a városban legyen éhező hittestvérünk, akinek még arra sincs módja, hogy szobáját befűtse. Beszélte az inségakcióról, amelyet a Chevrával karöltve, a zsidó társadalom tehetősebbjeinek bevonásával fognak lebonyolítani, úgy, hogy a szegények és nyomorgók megnövekedett sokasága ebédet és tüzelőt kaphasson.

— Ha megtesszük kötelességünket — fejezte be szavait — akkor meg fogjuk érni, hogy valamikor büszkeséggel tekintünk vissza a mai szomorú időkre, amikor feleketünk és hitközségünk válságban volt, de ebből a válságból a mi kölcsönös megértésünk, a mi összefogásunk és a hitközség iránti szeretetünk kivezette a magyar

1931. SZEPTEMBER 18-ÁN A
300000 P.
DITÁLMAT A 73193 SZÁMÚ SORSJEGGYEL

1931. SZEPTEMBER HÓ 2-ÉN A
100000 P.
FŐNYEREMÉNYT A 12302 SZ. SORSJEGGYEL

1931. AUGUSZTUS HÓ 21-ÉN AZ
50000 P.
FŐNYEREMÉNYT A 67443 SZ. SORSJEGGYEL

1931. AUGUSZTUS HÓ 27-ÉN A
30000 P.
FŐNYEREMÉNYT AZ 53479 SZ. SORSJEGGYEL

A LEGUTOLSÓ
V. OSZT.
HÚZÁSON

TÖRÖKSZERENCSÉS
VEVOI
NYERTÉK

TÖRÖKALÉSA
BANKHÁZ R.T.
Budapest, IV. ker., Szervita-tér 3. sz.
VÁSÁROLJON VAGY RENDELJEN MIELŐBB
TÖRÖKNÉL OSZTÁLYSORSJEGYET.

Elérhető legnagyobb nyeremény
500000 P.
SORSJEGYÁRAK:

EGÉSZSORSJEGY P. 24.-	FÉL SORSJEGY P. 12.-	NEGYEDSORSJEGY P. 6.-
--------------------------	-------------------------	--------------------------

RENDELÉSRE LEVELEZŐLAP ELÉGSÉGES.

zsidóságot. Adja Isten, hogy úgy legyen!

A közgyűlés tapssal és nagy lelkesedéssel fogadta az elnök nagy koncepcióju beszédét, mely után Dési Géza szólalt fel, aki szintén

az erők egyesítésének és a legnagyobb áldozatkészség kifejtésének szükségességéről beszélt szépen és hatásosan.

Kramer Miksa elnök zárószavai után a közgyűlés véget ért.

Szomoru váci csendélet

Valóban nagyon szomoru a dolog s így fájdalmasan állapítjuk meg, hogy ez alkalommal nem a váci fegyház csendéletéről, hanem az ottani zsidó egyházzól van szó. Nem mondhatjuk, hogy: az orthodox hitközségről, mert két orthodox hitközség is van. Az egyik a régi, a másik pedig a most orthodoxá lett statusquo hitközség, amelyet „Eötvös téri“ orthodox hitközségnek neveznek. A régi hitközséget az ettől való megkülönböztetésül „Eötvös-utcai orthodox hitközség“-nek nevezhetjük, mert a budapesti Eötvös-utcából, az orthodox központi iroda utcájából kormányozzák. Ebben az Eötvös-utcában honol a szóban forgó csendélet.

A hitközségben az öreg rabbinak két év előtt történt elhunytja után felborult a rend. Az utód, a fiu nem örökölhette az állással együtt az apa tekintélyét és nem tanulta jól meg az ugynevezett „Ötödik Sulchan Aruch“-ot, azaz az emberekkel való bánásmódot. Akarata ellen melléje választottak egy fiatal tehetséges alrabbit, ami miatt állandó a torzsalkodás. Az alrabbinak joga van szerződés szerint a nagytemplomban szónokolni, ha szükosz félünnepe szombatra esik. Mivel az idén szükoszkor nem volt szombatra eső félünnepe, a hivei így magyarázták a szerződés illető pontját, hogy az ünnep második napján van joga prédikálni. Ebbe a főrabbi nem egyezett bele s amikor az alrabbi felment a szószékre, rendőrökért küldött. A rendőrök kellő s okos lassúsággal akkor értek a templomba, amikor az alrabbi már befejezte a beszédét. Elkeseredett viszály dul azóta a hitközségben. Közbe a főrabbi neje elhunyt. Ez a szomoru dolog azonban csak fokozta a két párt között az ellentétet.

A „Szombat“ két okból közli ezeket a szomoru dolgokat. Először azért, mert a mai zsidó sajtóviszonyok mellett ezt a dolgot éppen az illetékes orgánumok el fogják hallgatni s nem gondolnak arra a megvesztegethetetlen igazságszeretettől és szent komolyságtól áthattott talmudi kijelentésre: „Ahol a Szent Nevet (Isten szent nevét) meggyalázzák, azaz: ahol chilul hasem van, ott nem szabad tiszteletet adni a rabbinak“. A másik ok pedig az, mert bámulni kell ilyen esetekkel kapcsolatban a másik régi mondást: „Chilul hasem-nél nincs különbség szándékosság és szándéktalanság között, egyformán bünös mindkettő“.

Az „Eötvös-utcai hitközség“ szomoru csendélete természetesen a legkinosabb hatást keltette az Eötvös-utcai országos irodában, ahol viszont bámulják s követik a talmudi előírást: „Ulj, ne tégy semmit, ez a legjobb“.

Olvasom, . . . nem olvasom . . .

Olvasom

Apponyi Albert gróf bizonyára nem a saját társadalmi körében tapasztalta, mégis csodálatos vízióval állapítja meg, hogy mostanában a nős férfi is párti számba megy, annyira mindennapi dologgá lett a válás. Csodálom, hogy a bibliatudós Apponyinak nem jutott eszébe, hogy így volt ez minden véres háborút követő időkben. Jezsaiás az ilyen időkről a következőket mondja:

„És megragad hét asszony egy férfit ama napon, mondván: A magunk kenyerét esszük és a mi ruhánkba öltözködünk, csak hadd neveztesünk a Te nevedről és vedd le rólunk az aggszüzesség szégyenét.“

Nem olvasom

. . . Falus Ferenc, a kitünő és hátor ujságíró lapjában a *Heti Ujságban* „Vezércikk-csibészek“ címen felünő éles hangú cikket írt azok ellen a lapok, illetve ujságírók ellen, akik a jól ismert recept alapján, a biatorbágyi merényletből is minden áron zsidó ügyet akartak csinálni. „Virgácsot kellene adni annak a néhány hírlapírónak — írja Falus — akik nem átallották a biatorbágyi merényletet vallási uszításokra felhasználni“. Hogy az uszítók munkája milyen veszedelmes, arra nézve jellemző, hogy hatása alatt a bécsi egyetemen zsidó ellenes zavargások voltak s a folyosókon

olyan képeket függesztettek ki, amelyeken pajeszos galíciai zsidók láthatók, amint éppen az ekrazitos pokolgépet elhelyezik. Ezeknek a dicstelen képeknek voltaképeni értelmi szerzői Lendvai Lehner István és társai, akiknek antiszemita buzgalmát bizonyára alaposan lelohasztotta az a csekély körülmény, hogy a valódi merénylő nem galíciai zsidó.

Nem olvasom

Különös örömmel jelentjük, hogy Grauer Vilmos, a hitközség legrégebbi előljárója felépült hosszantartó betegségéből és megjelent a Dohány uccai templomban. Ez bizony nagy és örvendetes esemény, a Dohány uccai templomban, amelyet Grauer nélkül szinte elképzelni se lehetett. Közel három évtizedes előjáróskodása alatt minden pénteken este pontosan megjelent a templomban, amelyhez úgy hozzátartozott, mint — mondjuk — az architektúra, vagy akármelyik berendezési tárgy. Ez a nagy műveltségű és kiválóan szociális gondolkodású férfiú Kecskeméti Adolffal egvütt gyakran egyedül képviselte a templomban az előjáróságot. (Grauer ült a Hevesi oldalon, Kecskeméti pedig a Fischer oldalon.) Mikor néhány hónappal ezelőtt műtétnek vetette alá magát, a hívők riadt aggodalommal kérdezték: Mi az, hol van Grauer? Az istentisztelet ájtatos hangulatába befészkelődött valami

kis idegesség, az emberekben önkéntelenül is bizonyos hiányérzetet ébresztett Grauer távolmaradása. Most azután, hogy a legutóbbi péntek este ismét megjelent a Dohány uccai templomban, felengedett az idegesség s a hívők boldog örömmel állapították meg, hogy Grauer — hála Istennek — újra ép és egészséges. A hívők seregének ez a nap őszinte öröme és Grauer Vilmos emberi és előjárói erényeinek legszebb és legnagyobb jutalma.

Olvasom

Huszton olyasmi történt, amire eddig még nem volt példa. A rituális fürdő főgondnoka bizonyára nem csalafintaságból, csak gondatlanságból beengedte a nőket a fürdőző férfiak közzé. Borzasztó ribilió támadt emiatt. Hetek óta egyébről sem beszélnek. A néhány pillanatig tartó kínos helyzetet a fürdő-gazda állásával fizette meg. Rögtöni hatállyal hivatalvesztésre ítélték, illetve kidobták. A felháborodott közvélemény ezzel nem éri be. Keresnek egy ólombányát, ahova deportálni lehetne 10 évi kényszermunkára a szerencsétlen bűnöst. Szerencsére a hitközség nem rendelkezik ilyen széleskörű juridikció felett. A szerencsétlen alkalmazott helyzete így is elég szomorú: a mai viszonyok között elvesztette a kenyerét. Most alaposan megtanulta ma nistanu, miben különbözik egy mikwó a strandfürdőtől.

Olvasom

hogy a berlini hitközség egészséges reformot készül végrehajtani. A halál előtti egyenlőséget úgy akarja kidomborítani, hogy meg-

Egy jó tanács:

**Leát Meinlnél
vásároljunk!**

Meinl évtizedek óta fennáll, Meinl a teaszaküzlet. A legjobban szaküzletben vásárolhat.

szünteti a temetések közti osztálykülönbséget. Berlinben nem lesznek első, másod, harmad és negyed osztályu temetések, de minden temetés egyforma dísszel, vagy még inkább egyformán egyszerűen fog végbemenni. A halottak szempontjából teljesen közömbös ez a reform, az élőkre nézve azonban gazdaságos, mert az egységes temetés minden valószínűség szerint egységes — tarifát is jelent.

Olvasom

Azt akarom, hogy télen ne legyen egyetlen éhező és fázó zsidó ember Budapesten — ezt mondta Stern Samu hitközségi elnök a Szentegylet közgyűlésén és ez a nemesen egyszerű mondat a mottója, az általa megindított inségakciónak. Ez az akció valóban az

ővé, mert a hitközség büdzséjét egy fillérrel sem fogja megterhelni. 60.000 pengőt akar összegyűjteni a hitközségi elnök, hogy november 15-től kezdve naponta kétezren ehessenek ingyen ebédet s kaphassanak tüzelőt. A gyűjtés nem nyilvános jellegű s csak a legtehetősebbek áldozatkészségét fogja igénybe venni. Az akció sikere nem lehet kétséges: Stern Samu bizonyára meg fogja találni az utat a jómóduak szívéhez és zsebéhez, és mint az élelmezési szakma vezére az akció beszerzéseit is a legolcsóbban fogja tudni intézni. Az ő személye a legbiztosabb garancia arra, hogy télen valóban nem lesz éhező és fázó zsidó ember Budapesten.

Nem olvasom

Aki részt vesz a felekezeti élet összejövetelein régóta csodálkozva látja, hogy a pesti izr. hitközség papjai rendszeresen távolmaradnak azokról. Ez annál is inkább feltűnik, mert alig képzelhető más felekezeteknél, hogy papjaik ott ne legyenek, mikor a hivek, akár a tanácskozóteremben, akár a fehérasztalnál találkoznak. Sokan kér-

dezték már tőlem ennek okát, de bizony magam sem tudtam a legutolsó Blum Ödön vacsoráig.

A napokban ünnepelték Blum Ödön dr. körzeti elnökségének 10. évfordulóját, amelyen a központ és a kerületek vezetői és hivei nagy számban vettek részt. A papok közül a lipótvárosiak papján kívül — egy népszerű és közkedvelt pap jelent meg, ezt is az utolsó helyre ültették.

Hát akkor nincs igazuk a papoknak, hogy inkább otthon maradnak?

Nem olvasom

Március 8-án újjáalakult a Pesti Izr. Hitközség képviselőtestülete. Röviddel utána megalakultak újból a körzetek is, mert a régi képviselőtestület mandátumával lejártak a körzetek vezetőinek mandátumai is. Meg is alakultak már a körzetek, csak a VII. körzet alakulásáról nem kapunk még mindig semmi hirt. Hát Kovács Hermann élethossziglan van megválasztva? Avagy olyan népszerű a kerületben, hogy még választásnak sem meri magát alávetni?

Ülő butorok

tisztítása lebontás nélkül, felelősséggel,

„Király” vegytisztító,

festő és gőzmosógvár. Függyönyök, szőnyegek tisztítás esetén nyáron át **ingyenes megóvásban** részesülnek.

Budapest, IV. Magyar-utca 3. Tel.: 851-29.

VII. Király-utca 15. „ J. 313-35.

Gyár : VI. Hajdu-u. 12-14. Tel.: 931-95, 902-97.

HIREK

Hlatky Endre az új sajtófőnök

A miniszterelnök Szudy Elemér miniszteri tanácsost felmentette a miniszterelnökség sajtóosztályának vezetésétől s utódja, az új sajtófőnök Hlatky Endre lett. A távozó sajtófőnököt a napokban bucsuztatta munkatársai nevében megleghangu beszéddel Rákóczi Imre dr. miniszteri osztálytanácsos s ezután történt Hlatky Endre dr. beiktatása. Hlatky dr. a legfiatalabb mindazok között, akik valaha a sajtófőnök felelősségteljes pozícióját betöltötték, ennek ellenére mozgalmas és értékes eredményekben gazdag múlt áll mögötte. Éveken át dolgozott a sajtóosztályon, majd Bethlen István gróf személyi titkára lett. Hlatky Endre dr. — akinek atyjáról pár héttel ezelőtt közölt érdekes intimitásokat a „Szombat“ — Biharban a legnemesebb tradíciók között nőtt fel s egyike „legkitünőbb sajtójogászainknak“, aki nemcsak gyakorlatilag, de elméletileg is foglalkozik a sajtó kérdéseivel s Széchenyiről irt könyvével s más tanulmányaival a jogi irodalomban is méltán feltűnést keltett. Európai műveltség, uri tapintat és egyéni szeretetreméltóság egyesülnek az új sajtófőnökben, aki már külső habitusában is magán viseli a Nagyváradról magával hozott családi tradíciók bélyegét. Hlatky dr. kinevezése a legszélesebb körökben osztalan örömet keltett. Működése elé a legnagyobb bizalommal néz az egész magyar sajtó.

A kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére Dr. Hlatky Endre sajtófőnöknek a miniszteri osztálytanácsosi címet adományozta.

BLUM ÖDÖN JUBILEUMA. Budapest egész zsidósága szeretettel ünnepelte Blum Ödön miniszteri tanácsost abból az alkalomból, hogy tiz éve elnöke az V. kerületi templomkörzetnek. A jubiléum tiszteletére bankettet rendeztek a Rombach-utcai Stern-féle étteremben, amely zsúfolásig megtelt a közszeretethen álló körzeti elnök barátaival és tisztelőivel. A megjelentek közt ott láttuk Stern Samu elnököt, Eppler Sándor főtitkárt, Krámer Miksát a Chevra Kadisa elnökét és Endrei Henrik igazgatót, a V. körzeti nőegylet tizennégy tagu küldöttségét Eichbaum Mórné elnökasszonnyal az élén, az V. kerületi imaegyesületet

Stern Sándor elnök vezetésével, megjelentek továbbá Dési Géza, Gál Jenő, Krakauer Samu, Vas Lajos, Weisz Márk, Kovács Herman, Eichbaum Mór, Zahler Emil dr., Zimmermann Dezső, Hoffer Ármin dr., Weisz Sámuel dr. és Schwarc Benjámín dr. körzeti rabbi, Farkas Samu, Fellner Leó, Tyrnauer Samu, Komját Ernő, Nemes Henrik, Fürst György, Juszt Emil, Lünzer Pál, Munk Gábor, Schillinger Miksa, Wohlstein Dezső, Breuer Gusztáv, Epstein Manó dr., Gábor Gyula dr., Geyer Albert dr., Weiszberger Lipót dr. Az emelkedett hangulatu banketten szép beszédek hangzottak el, melyek mind a jubiléum Blum Ödön-

nek, a templomkörzet fejlesztése körüli érdemeit méltatták. A bankett kifogástalan rendezéséért Szemző Gyula körzeti titkárt illeti dicséret.

MAGYAR-PALESZTINAI KERESKEDELMI KAMARA LÉTESÜL
A Pro Palesztina Szövetség a napokban tartott közgyűlésén egy magyar-palesztinai kereskedelmi kamara létesítését határozta el. Az előmunkálatok megszervezésére egy bizottságot küldtek ki, amelynek élén **Friedmann Ignác** dr. kormányfőtanácsos és báró **Hatvany Bertalan** állanak.

**ÖTVÖS KÁROLYNÉ SIRKÓ-
AVATÁSA.** Október 11-én avatták fel néhai Ötvös Károlyné, Weisz Sarolta tanítónő siremlékét. A felavatáson **Fischer Gyula** főrabbi mondott megható beszédet, melyben a megboldogultnak a tanítás körül szerzett érdemeit és egyéni kvalitásait méltatta. Azután **Ötvös Károly**, a Polytechnikum nyugalmazott főigazgatója beszélt, majd az „El molé rachamim“-ot énekelte el.

JÓTÉKONY EST LOSONCON.
Ritka műélvezetben volt része Losonc város társadalmának az elmúlt vasárnap este. „Régi Asztaltársaság“ c. egyesülés a városháza nagytermében jótékony estét rendezett, melyen a város valamennyi felekezetének papja, szónoklattal szerepelt. **Mihalovics Gyula** róm. kath. esperes, **Sörös Béla** református esperes és **Kuszy Emil** ág. ev. lelkész, valamint **Molnár Gyula** róm. kath. hittantanár mellett **Reszofszki Artur** dr. főrabbi is magas szárnyalású szónoklatot mondott a szeretetről és a szegények gyámolításáról.

KISS ARNOLD FŐRABBI JUBILEUMA. Október 20-án harminc éve, hogy **Kiss Arnold** főrabbi elfoglalta a budai hitközség rabbiszékét. A tudós főrabbi és a mélyérzésű költő ezalatt a három évtized alatt olyan gazdag és áldásos munkát végzett, amelyre büszke lehet nemcsak hitközsége, de az egész magyar zsidóság. A nevezetes évforduló alkalmából az egész magyar zsidóság fogja ünnepelni **Kiss Arnoldot**.

PROPAGANDA DÉLAFRIKÁBAN. A cionista szervezet volt elnöke **Chaim Weitzman Prof.** decemberben propaganda utra indul a Keren-Kajemet érdekében Dél-afrikába. Ott — úgy látszik — még van pénz, mert a Keren-Kajemet céljaira is nagy összegek folytak be onnan.

**A KISPESTI RABBI ZÁSZLÓ-
AVATÓ BESZÉDE.** A Move Országos Frontharcos Szövetség a napokban zászlóavató ünnepélyt tartott Kispesten. A lelkészek sorában **Bánde Zoltán** dr. kispesti főrabbi mélyen szántó beszédet tartott. Különösen hatásos volt beszédének az a része, melyben felhívta a figyelmet a Budapesten most elkészült hősök templomára, melyet tizezer zsidó hősi halott emlékére állított fel a zsidó kegyelet.

**A KARLSBADI FŐRABBI 70
ÉVES.** Dr. **Ziegler Ignác** karlsbadi főrabbi most érte el a bibliai kort. Kiváló szónok, több tudományos munka szerzője, ő alapította a karlsbadi „Israelitisches Altersheim“ nevű aggok házát, amelynek céljaira Amerikában tekintélyes összegeket gyűjtött. **Ziegler** tanulmányait a budapesti szemináriumban végezte.

SEIDL FŐRABBI HALÁLA. Galántán tudvalevőleg két orthodox hitközség áll fenn. Az egyik hitközség fő rabbija, Seidl Benjámín semini aceresz napján elhunyt. Egyéni kiválósága mellett a legkitünőbb orthodox hitszónok hírében állott.

BENTVICH A JERUZSÁLEMI EGYETEMEN. Palesztina volt zsidó államügyésze, Bentvich nyugalmába vonult. Bentvichet tanárrá nevezték ki a jeruzsálemi egyetemre, ahol a nemzetközi békéről fog előadásokat tartani.

A KEREN-KAJEMET 30 ÉVES. Harminc éve lesz annak, hogy dr. Schapira Herman a heidelbergi egyetem tanárának indítványára a palesztinai földvásárlás céljaira megalakult a Keren-Kajemet. A jubileum alkalmából a földvásárlás érdekében különféle akciókat terveznek.

AZ ORTHODOXIA ORSZÁGOS ÉRTEKEZLETE. Október végén az orthodoxia vezetősége országos értekezletet tart. Az értekezlet az orthodoxia aktuális kérdéseit, főleg pedig a súlyos helyzetben levő orthodox hitközségek megsegítésének módzatait fogja tárgyalni.

DR. GROSZMANN ZSIGMOND RABBI JUBILEUMA. Most van 25 éve annak, hogy dr. Groszmann Zsigmond pesti rabbi, a hitközség rabbiságának igazgatója, az Orsz. Rabbi Egyesület titkára megkezdte a dohányuccai templomban működését. A lelkes hitszónok, buzgó lelkipásztor és jeles történetíró negyedszázados munkásságával közszerepetet és nagy népszerűséget vivott ki magának a magyar rabbikar előtt és hivei széles rétegében. Mult szombaton a zsufozásig megtelt dohányuccai templomban

tartotta kiemelkedő értékű ünnepi prédikációját a jubiláns pap, kit előzőleg dr. Hevesi Simon vezető főrabbi, Stern Samu udv. tanácsos, hitközségi elnök, dr. Hajdu Marcell elnökhelyettes, dr. Hajdu Miklós templomelőjáró és dr. Bakonyi László, az Orsz. Izr. Iroda főtitkára üdvözöltek. Dr. Groszmann rabbit a felekezeti intézmények és a hivek szeretetük megnyilatkozásával halmozták el.

LONDONTÓL — BOMBAYIG. A londoni gyarmatügyi miniszteriumban el vannak határozva, hogy Husszein jeruzsálemi nagymuftinak a moszlim főtanács elnökévé való újból megválasztását megakadályozzák. Husszein tudvalevőleg értelmi szerzője az 1929-i palesztinai pogromoknak és így befolyásának csökkentését jelenti, ha a legtekintélyesebb pozíciójától megfosztják. A londoni kerekasztal konferencia egyik résztvevője, Sonkat Ali az indiai mohamedánok vezére Jeruzsálemben helyre akarja állítani a török szultán detronizálásával megszűnt kalifatusi méltóságot. Ez a mozgalom a palesztinai arab lakosságot két pártra osztja és így közvetve érinti a zsidó pozíciókat.

A ZSIDÓ ISKOLÁK VÁLSÁGA. Az általános krízis a magyarországi zsidó iskolákat sem hagyta érintetlenül. Ime néhány adat, mely ezt a szomorú válságot jellemzi: Néhány év alatt a zsidó iskolák száma 200-ról 120-ra esett vissza. Ebben az évben 31 zsidó tanítói állást szüntettek meg. A zsidó tanítóképzőben ebben az évben csak 16 első éves növendéket vettek fel, hogy így vessenek gátat az állás nélküli tanítók szaporításának. A zsidó iskolák ijjesztő mérvű puszt-

tulásának oka a vidéki hitközségek teherbíróképességének erős csökkenése és továbbá az egyke, melynek következtében az iskolák elnéptelenednek.

150 ÉVES A TÜRELMI PATENS. Bécsben e héten bensőséges ünnepély keretében áldoztak II. József császár emlékének, aki 1781. októberében kiadta a patenst, mely az osztrák birodalom összes felekeztének toleranciát adott. A türelmi ediktum hatása alatt a cseh, morva, szlovákiai zsidó hitközségek kulturális tekintetben virágzásnak indultak.

WEBER KÁLMÁN pöstyéni főrabbiága alatt a hitközségi tagok modernebb és cionista része az anyahitközségtől független imaegyesületbe tömörült. A főrabbi tragikus halála után családja szorgalmazására helyreállott a teljes béke és végetért a szecesszió

KÜLÖNÖS UTLEIRÁS. Megjelent a munkácsi főrabbi palesztinai utleírása. Dühösen cionista ellenes. Kuk palesztinai főrabbit nem ismeri el, de kikel a hírneves szlobodhai jesiva ellen, amely Oroszországból Jerusálembe tette át székhelyét. A szlobodhai jesiva nem elég kóser neki, mert igaz ugyan, hogy kiváló tudósokat nevel, de a növendékek pájesze — túlrövid. Épp ezért nem tartja az Agudát sem elég orthodoxnak.

BEVÁNDORLÁS PALESZTINÁBA. Augusztusban 360 bevándorló érkezett Palesztinába. Ezek közül 210 zsidó, 76 keresztény, 30 mohamedán. Ugyanekkor 77 zsidó hagyta el az országot.

ZSIDÓ ISKOLA ÉS TEMPLOM KELENFÖLDÖN. A budai hitköz-

ség beadványt intézett a főváros-hoz, melyben ingyen telket kér iskola és templom céljaira. A főváros vezetősége pártolja a kérelmet és javasolta az építési bizottságnak, hogy a Villányi ut mentén 554 négyszögölnyi telket engedjen át az építkezésre a budai hitközségnek.

KULINER GYULA HATVAN ÉVES. Kuliner Gyula a pesti hitközség népszerű előjárója most tölti be 60-ik életévét. A kitünő és jótekonyságáról ismert templomelőbb, mint három évtizede vesz részt a zsidó közéletben, születésnapja alkalmából barátai és tisztelői az istentisztelet alkalmából meleg ünneplésben fogják részesíteni.

A VIII.-IX. KER. IZR. NŐEGYLET rendes heti összejövetelét megkezdte, minden kedden délután 6 órakor tartja értekezleteit, Páva ucca 39. sz. alatti helyiségében.

SARAH TOMASCHOFF tartotta csütörtökön dalestjét a Zeneakadémián és műsorának jórészét a Szentföldön feltámadt héber zeneművészet bemutatásának szentelte. A héber zeneművészet már olyan neveket produkál, mint Joel Engel és Josef Achron. Ezek alkotásai világi viszonylatban is értékes és érdekes kifejezői a zsidó bánatnak, a mindig szomorú alaphangulatnak és ha némelyik dalnak gyorsabb is a menete, az is mindig az örök félelem, az örök nyomor kifejezője. A műsorból különösen kivált az Elijachu kezdetű szombat-esti népdal, melyet Wehner Géza ragyogóan stilizált és az orgona minden szinpompájának gazdag kihasználásával kísért. Nagyon érdekes Roskin Jeruzsá-

lem című jiddisch dala és Leo Lów: Dudele című immár világhírűvé vált műve, melyeket Sarah Tomaschoff meleg szívvvel, a szomorúság belülről jövő igaz szivhangjával tolmácsolt.

A műsor második részében Bizet, Donizetti, Grieg és Schubert áriáit és dalait énekelte Revere Gyula gondos zongora-kiséretével. Külön csemege volt a berdicsevi csodarabbi nagy vitákra alkalmat adott dalának, a „Szól a kakas már“ előadása, melyet Revere hárfán kísért pompás harmonizálásában, a hárfa romantikus koloritjének édes szavával. Sarah Tomaschoffot a meglepően dusan látogatott ház közönsége megérdemelt meleg ünneplésben részesítette.

A PRO PALESZTINA KÖZGYÜLÉSE. A Magyar Pro Palesztina Szövetség csütörtökön este 7 órakor tartotta az Utazók Egyesülete nagytermében IV. rendes közgyűlését amelyen Pfeiffer Ignác ny. műegyetemi tanár, elnökön ki-

vül Patai József dr. „Palesztina és a világkrízis“ címen tartott előadást. Friedmann Ignác dr. kormányfőtanácsos érdekes beszédében a Károlyi-Dési-féle beszélgetés kulisszatitkait szellőztette. A közgyűlést bankett követte, amelyen Nadja Stein, a Womens International Zionist Organisation vezetőtagja és Kahan Nison ügyvéd tartottak előadást.

FODOR MÓR HALÁLA. A magyar zsidóságot nagy veszteség érte Fodor Mór, a székesfehérvári hitközség és XI. községkerület kiváló országos nevű titkárának halálával. Az elhunyt 38 évig állott a hitközség és a községkerület adminisztrációjának élén és az ügyeket nagy zsidó tudással és hozzáértéssel vezette. Országos jelentőségű zsidó ügyekben is mindig kikérték a véleményét. Temetése október 12-én volt óriási részvét mellett. A temetésen számos hitközség és felekezeti intézmény képviseltette magát.

Hirek a Cityből

AZ ENGEL KÁROLY elektromosgyár, mint tudvalevő az ország villamosiparának egyik legelőkelőbb és régi jóhírű vállalata, melynek ugyszólván irányító hatása van az ország egész villamossági iparának alakulására. Ez a jelentős posztó természetesen a vállalat nagyszerű vezetőségének az érdeme, amely a mai súlyos viszonyok között is örvendetes módon nyújt kielégítő munka és termelési lehetőségeket. E hasábokon ezt annál is inkább szögezzük le örömmel, mert a vállalat vezető-tulajdonosa

ugyanaz a népszerű és kivételes egyéniséget reprezentáló Komjáth Ernő, aki amellet, hogy a szakma legkiválóbb előharcosa, még a jótékonyág terén is messzemenően veszi ki a maga tekintélyes részét, különösen ha arról van szó, hogy ezt a felekezeti életben gyakorolhatja.

A MAGYARORSZÁGI MUNKA-SOK ROKKANTEGYLETE az elmúlt hetekben tartotta általános érdeklődés és közfigyelem mellett küldött-közgyűlését. A közgyűlésen a vezetőség jelentéseit és ja-

vaslatait a küldöttek egyhanguan tudomásul vették és magukévá tették és azon ismételten köszönetüket és legőszintébb elismerésüket nyilvánították a vezetőségnek és különösen Bárdos Ferenc v. orszgy. képv. ügyvezető igazgatónak. Bárdos Ferenc igazgató sikeres és eredményekben gazdag működésének tudják be minden részről azokat az impozáns eredményeket, amelyek révén ez a nagystilű intézmény ma még sokoldalubb és eredményesebb karitatív működést fejthet ki a munkás szervezetek érdekében.

A JÓLÉRTESÜLT Gazdasági Szemlé-ből olvassuk, hogy az Angol-Magyar Bank ugynevezett sóosztályánál, amely a gazdasági életben a Sóhivatal szerepét tölti be, racionalizálási kísérletek folynak. Állítólag a jövedelmek a vezetőség javára oly tulzottak, hogy azok kihatással vannak a só árának alakulására. — Nem tudjuk, hogy komoly-e a G. Sz. azon értesülése, hogy a Rudas vezérigazgató jövedelménél előálló különbséget valóban természetben, tehát sóval akarja a bank pótolni; ha ez így lenne mindenesetre megmósolyogni való racionalizálás lenne.

AKI MINDIG A KEGYELMES URHOZ JÁRKAL. Azok a felek, akik az IOKSZ-nál különféle ügyeikben eljárnak, gyakran, sőt majdnem minden esetben, ha a hitelosztály, vagy a titkárság vezetőjét Bikich igazgatót keresték, — azt a stereotip választ kapják, hogy a „Kegyelmes urhoz ment”. Nem is kellett kérdezni, hogy az igazgató ur, hol, merre jár, már kapták is a felvilágosítást: a Kegyelmes urhoz . . . stb.

A magunk részéről természetesen

a legnagyobb örömmel vesszük azt a tényt, hogy az igazgató ur állandóan az ország egyik legnagyobb esze mellett dolgozik; hihetőleg azért, hogy kedvencigazgatójából egy második Hadik-ot formáljon. Dicséretes dolog és örömujjongással fogadjuk, hogy Hadik gróf utódot nevel . . . Csak . . . egyelőre ezekből a fáradozásokból az igazgató uron mi sem mutatkozik.

AZ UTCAI ZÖLDHÁZIKÓK. Amilyen rohamosan fejlődik a pesti ucca külső képe és varázsolódik folyton szebbé, oly maradi néhány egyéb ornamentikai vonatkozásban. Ma már nincs európai metropolis, ahol a nyilvános illemhelyek a legtökéletesebb kényelmi eszközökkel felszerelten ne a föld alá építkeztek volna, csak éppen Budapest az, ahol még mindig az utcákon éktelenkednek. Annakidején az egész, társadalmi és művészi élet felhördült azon, hogy Jókai szobra mögött ott hagyták a csuf zöldházikót, de ezen az animózitáson még sem tudott, vagy akart segíteni a főváros. Ma azonban úgy hisszük, érkezett az ideje legalább annak, hogy ezt az egy építményt eltüntessék a nagy Jókai mögül. Azóta már sikeresen keresztülvitték egy-két helyen a föld alá építkezést; tessék hát itt is minden legmesszebbmenő erélyt érvényesíteni, hogy a Jókai szobrot elcsufító zöldházat a föld alá tegyék.

Szerkesztésért és kiadásért felel:
Dr. KENÉZ-KURLANDER EDE.

Neufeld Zoltán (Pannonia) nyomda
Budapest, VII., Rombach ucca 8.
Telefon: 42-3-09. Felelős: Gerő Z.